

Silkeborg Gymnasium

AT-synopsisprøven 3g * 2010

Forklæde

Navn	Klasse
Sofie Stubkier Husted	3.c

*Anna Margrethe Tolstoj
12.15 - 12.45 25*

Angivelse af emne og bærende fag

Emne

Mit emne er følgende

Darwinisme i litteraturen.

Fag

I min AT- synopsis arbejder jeg med følgende to bærende fag:

	Fag	Fakultet ¹	Min vejleder er:	Niveau ²	Afsluttet/afsluttes ³
1	Dansk	Hum	Hans Balling	A	3g
2	Biologi	Na	Niels Ole Holch Andersen	B	2g

¹ Angiv her to af følgende fakulteter: Humaniora (Hum), Samfundsvidenskab (Samf) eller Naturvidenskab (Na).

² Her angives det niveau, du har eller har haft faget på. Hvis du har løftet et studieretningsfag (som valgfag) til et nyt niveau, angives det nye niveau. Et af de fag, du vælger, skal være på mindst B-niveau.

³ Her angives, hvornår faget er afsluttet eller forventes afsluttet. Hvis du fx har afsluttet faget i 2g skriver du 2g i feltet. Hvis det afsluttes i år, skriver du 3g.

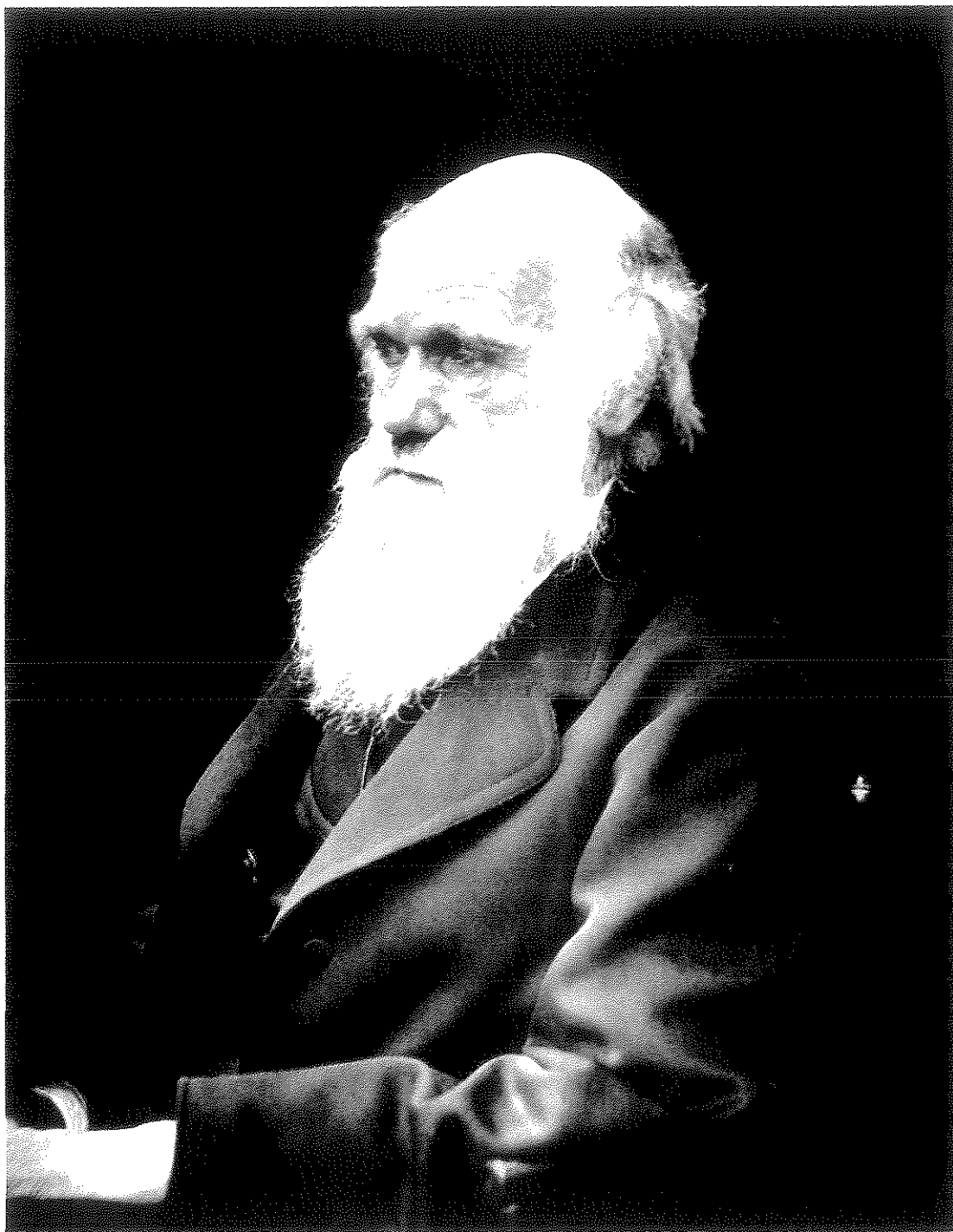
Dato

Underskrift

25.03.10

SOFIE S. HUSTED

Darwinisme i dansk litteratur

Problemformulering

Charles Robert Darwin (1809 – 1882) udgav i 1859 bogen; '*The Origin of Species by Means of Natural Selection*' - Arternes Oprindelse. Darwins tanker og teorier var et naturvidenskabeligt gennembrud, og påvirkede både naturvidenskaben og litteraturen i især den vestlige verden. Jeg vil undersøge Charles Darwins evolutionsteori og hvilke naturvidenskabelige metoder han benyttede for at opnå denne viden. Jeg vil undersøge hvorledes evolutionsteorien ændrede menneskesynet og påvise dette i den danske forfatter J.P. Jakobsens litteratur. Jeg vil ydermere fokusere på hvorfor Evolutionsteorien var et videnskabeligt gennembrud.

Problemstillinger

1. Hvad går Charles Darwins evolutionsteori ud på?
2. Hvilke naturvidenskabelige metoder benyttede Darwin? Kan hans arbejde defineres som gennemarbejdet naturvidenskab eller er der mangler dels i metoden og dels i teorien?
3. Hvordan defineres litterær-darwinisme og naturalisme?
4. Hvordan er den generelle menneskeopfattelse før Darwins evolutionsteori blev offentliggjort? Hvordan adskiller den sig væsentligt fra den nutidige menneskeopfattelse?
5. Kan man i J.P. Jakobsens litteratur finde tegn på at evolutionsteorien har ændret hans menneskeopfattelse?
6. Er J.P. Jakobsen romantiker eller naturalist? Og ændrer hans skrivestil sig undervejs i hans karriere?
7. Kan man opleve litterær-darwinisme og naturalisme i dansk litteratur efter 1914?

Diskussion

Humaniora og naturvidenskab er de to fakulteter jeg i denne AT- opgave har benyttet for at kunne belyse mit emne. I faget biologi har det rent metodisk været mere problematisk eftersom jeg ikke selv er biolog, har jeg netop ikke selv foretaget forsøg eller observationer for at falsificere eller verificere evolutionsteorien. Jeg har derimod forholdt mig til Darwins metoder. Darwin benyttede sig at den ældre naturvidenskabelige metode hvor induktion er baggrunden for metoden. Darwin benyttede sig af taksonomi og udsatte sine observationer for den induktive metode. Han benyttede sig dog også af den hypotetisk-deduktive metode eftersom han efterprøvede sine teorier i den virkelige verden. I Dansk har jeg analyseret flere af J.P. Jakobsens tekster med et meget koncentreret fokus på naturalistiske træk. Jeg har blandt andet brugt en komparativ metode hvor jeg specifikt har sammenlignet elementer i J.P. Jakobsens tekster med evolutionsteorien og det menneskesyn den resulterede i. Jeg har ydermere brugt den biografiske metode hvor har haft J.P. Jakobsens egne overbevisninger for øje, og ikke mindst hans samtid.

Som baggrund for min viden om Darwins metoder og evolutionsteorien, har jeg læst J.P. Jakobsens oversættelse af Darwins bog 'The Origin of species'. Jeg har valgt at fokusere på J.P. Jakobsen som forfatter fordi han dels oversatte Darwin store værk og dels fordi han herhjemme er betragtet som en af de første og største naturalistiske forfattere.

Delkonklusioner

1. Charles Darwins evolutionsteori (1859) er en teori om at alle variationer af arter er et resultat af såkaldt naturlig selektion – "survival of the fittest". Mennesket er derfor blot et højtudviklet dyr. Alle levende organismer er således i en konstant forandring, og forandringerne bestemmes af miljøet og sker i arven.
2. Darwin benyttede sig af den hypotetisk-deduktive metode og den induktive metode. I følge Darwin er mennesket fjernt beslægtet med laverestående dyr, og dette vurderer Darwin ud fra observationer af embryoer, morfologi samt taksonomi. Darwin kunne kun benytte sig af makrobiologi da man ikke på

daværende tidspunkt var i stand til at kortlægge menneskers og dyrs arvemasse så præcist som vi kan i dag, han kunne altså ikke benytte sig af mikrobiologi. Darwin benyttede sig ikke af forsøg for at klarlægge organismers tilpasning, men fastlagde sine teorier på baggrund af observationer. Ydermere nævner Darwin kun mennesket én gang i 'The Origin of The Species', og dette skyldes at han ikke har forsket specifikt i menneskets udvikling. Man kan derfor kritisere ham for ikke at have nok information om menneskets udvikling igennem tiden.

3. Litterær-darwinisme kan defineres som en videnskabelig og darwinistisk tilgang til et medium. Man tolker altså eksempelvis en tekst ud fra et darwinistisk perspektiv. Hvis man som forfatter direkte sigter efter at inddrage videnskab og darwinisme i sin tekst kan man tale om litterær-darwinisme som en skrivestil. I naturalismen gælder naturens love og principper. Menneskets ånd er et produkt af arv og miljø. Mennesket moral og religiøsitet afhænger biologiske og miljømæssige faktorer. Naturalismen som skrivestil distancerer sig markant biedermeier og romantikken hvor elementer som personificeringer og åndelig længsel er karakteristiske. Naturalismen forholder sig således kun til den visuelle og virkelige natur uden metafysiske tilføjelser.
4. Menneskeopfattelsen i romantikken var i høj grad inspireret af det platoniske menneskesyn, hvor mennesket var hævet dyrene på grund af en medfødt fornuftsans. Man så mennesket sjæl som noget guddommeligt og kroppen som sjælens fængsel. En af de største forfattere fra romantikken var Shack von Staffeldt. En sammenligning af mennesker og dyr ville på daværende tidspunkt være forkastelig. Denne genfødsel af Platons tanker kaldes nyplatonisme. Platon (427-347 f.kr) byggede videre på sin læremester Sokrates' videnskabelige teorier. Platon mener at der findes 'fænomenernes verden' og 'idéernes verden'. Han opdeler ydermere levende væsner i et foranderligt legeme og en udødelig sjæl, manden er den øverst stående af alle levende væsner. Platon mener at gud skabte universet og alt hvad der befinder sig i det og dannede i høj grad sine videnskabelige teorier ud fra et teologisk udgangspunkt. Der findes desuden elementer af udviklingsteorier i Platons skabelsesmyter.
5. J.P. Jakobsen fremstiller i sin litteratur mennesket som et væsen styret af drifterne og ikke af fornuften. I 'Mogens' er det tydeligt hvordan ægteskabet

med Kamilla var driftsstyret og ægteskabet med Thora var et fornuftsægteskab. I 'Mogens' der er J.P. Jakobsens første novelle er det tydeligt at naturbeskrivelserne er naturalistiske dog med et strejf af romantik. Man finder også eksempler på stridigheder imellem den romantiske naturopfattelse og den naturalistiske naturopfattelse. Hovedpersonen Mogens ender dog også med at undertrykke sine drifter og lader sig styre af fornuften. Man ser igen konflikten imellem det romantiske og det naturalistiske i romanen 'Niels Lyhne'. Desuden er Niels ateist akkurat som J.P. Jakobsen og i romanen Niels' kritik overfor kristendommen stærkt. Hans debut roman 'Fru Marie Grubbe' omhandler den adeligt fødte Marie Grubbes liv, hvor hun går fra at være kongeligt gift til at leve en tilværelse i fattigdom. Det er dog bemærkelsesværdigt at de sociale nedture skildres som menneskelige opture. J.P. Jakobsen henviser også direkte til Darwins evolutionsteori ved at gøre parringsvalget afgørende for Maries skæbne.

6. Man finder ikke direkte henvisninger til Darwins teorier, men det er tydeligt at J.P. Jakobsen er enig med Darwin i at mennesket blot er et højtudviklet dyr. Man kan se at J.P. Jakobsens litteratur ændrer sig fra at være både naturalistisk og romantisk i novellen 'Mogens' til at være udpræget naturalistisk i 'Niels Lyhne'.
7. Johannes V. Jensen er nok en af det danske forfattere det henviser tydeligst til Darwins teorier i sin litteratur. Man kan med rette kalde Johannes' skrivestil for litterær-darwinistisk, eftersom han målrettet og bevidst inddrager evolutionsteorien i sine 'myter' som man blandt andet finder i bogen 'Nordisk foraar'.

Konklusion

Det er tydeligt at Darwins evolutionsteori var et videnskabeligt gennembrud eftersom den bundede i, for samtiden, meget udførlig bevisførelse. Ingen videnskabsmand have før Darwin været i stand til at bevise så mange videnskabelige fænomener så dybdegående. Darwins evolutionsteori blev naturligvis modtaget med meget kritik da den stred imod teologiske og teleologiske udviklingsteorier, men blev alligevel anerkendt på grund af dens troværdighed. Det revolutionerende ved teorien var at den hævdede at mennesket var et dyr og faktisk nedstammede fra det samme som

laverestående dyrearter. Man gjorde altså helt op med Platons tanker om mennesket og fremstillede mennesket som et dyrisk væsen. Dette afspejles tydeligt i J.P. Jakobsens litteratur, og en endnu tydeligere darwinistiske træk finder man i Johannes V. Jensens litteratur.

Det kunne være interessant at undersøge i hvor høj grad de øvrige naturvidenskabelige forskere fra perioden benyttede evolutionsteorien som baggrund for deres forskning. Desuden ville det være meget spændende at se om man kan finde yderligere litteratur efter Johannes V. Jensen som også er påvirket af Darwins evolutionsteori.

Perspektivering

I 2.g havde jeg AT-forløbet 'Evolution og Darwinisme' med netop biologi og dansk hvor jeg også beskæftigede mig med Darwin evolutionsteori og dens påvirkning på den danske litteratur. Man må derfor sige at jeg på forhånd var bekendt med emnet var fokus dog rettet på den indvirkning Darwins teori om parringsvalget og hermed den naturlige selektion har haft på eugenikkens opblomstring i Danmark. Jeg benyttede mig i dette AT-forløb af de samme metoder som i mit nuværende projekt. I foråret i 2.g havde jeg AT-forløbet 'Sandheden om Skotland?', hvor der blev sat fokus på henholdsvis en nationalromantisk og en postmodernistisk fremstilling af Skotland. Dette AT-forløb er oplagt at inddrage da nationalromantikken netop var en periode før evolutionsteoriens gennembrud og postmodernismen er et klart resultat af den realistiske og naturalistiske bølge som det ændrede menneskesyn resulterede i. Vi analyserede filmene 'Braveheart' og 'Train-spotting' specielt med henblik på at finde periode-typiske træk.

Litteraturliste

- Jakobsen, J.P. : Fru Marie Grubbe. 3. udg. Hans Reitzels Serie, 1876. (Bog)
- Jakobsen, J.P. : Niels Lyhne. 2. udg. Gyldendal , 1880. (Bog)
- A.W. Schack von Staffeldt. I: Falkenstjerne 1. side 284-285. Redigeret af: Mogens Bjerring-Hansen m.fl.3. udg. Gads Forlag, 1990.
- Bonde, Niels m.fl.: Naturens Historie Fortællere. 1 og 2. 1. udg. Gads Forlag, 1996.
- Arv og miljø. I: Realiteternes Verden. side 36-47. Redigeret af: Anne Lisbeth Olsen. 1. udg. Alinea, 2001.
- Shack Staffeldt. I: Litteraturudvalg . side 28-29. Redigeret af: . Brodersen og . Møller Kristensen. Bind 2, 1. udg. Gyldendal , 1973.
- Jakobsen, J.P. Af: Darwins Theori. I: 1870-1920. side 18-22. Redigeret af: Jens Thodberg Bertelsen m.fl.2. udg. Gyldendal , 1991.
- Larsen, Vagn Juhl m.fl.: Genetik og Gen-etik. 3. udg. Gyldendal , 2003.
- Mogens (1872). Jakobsen, J.P. : I: Mogens og andre noveller. 5. udg. Gyldendal , 1928. side 7-63.
- Jensen, Johannes V.: Nordisk foraar. 1. udg. Gyldendal , 1999.
- The Complete Work of Charles Darwin Online: Charles Darwin om arternes oprindelse ved kvalitetsvalg oversat af J.P. Jakobsen. Udgivet af Dr. John van Wyhe. Internetadresse: <http://darwin-online.org.uk/content/frameset?itemID=F643&viewtype=text&pageseq=1> -
Besøgt d. 20.03.10 (Internet)